

Maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvaraosasto

PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Kirjoita Lähettäjän käsittelijä / puhtaaksikirjoittaja napsauttamalla tätä.
Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: MMM 1213/06.02/2018

Lausunto maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta susikannan hoitosuunnitelmaksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta susikannan hoitosuunnitelmaksi. Luonnoksessa esitetään:

1. Susikannan hoitosuunnitelman tavoitteet
2. Susikannan hoidon keskeiset muutostekijät ja toimenpiteet
3. Susikannan hoidon erityiskysymykset
4. Hankkeet

Suomen ympäristökeskus (SYKE) toteaa luonnoksista seuraavaa:

Suomen ensimmäinen susikannan hoitosuunnitelma tehtiin vuonna 2005 ja toinen vuonna 2015. Tämä kolmas hoitosuunnitelma täydentää ja syventää aikaisempia sudenhoitosuunnitelmia. Sen tekemisessä on otettu huomioon aikaisemmista sudenhoitosuunnitelmista saatu palaute, mikä näkyy mm. siinä, että aikaisempaa paremmin hoitosuunnitelman tekemiseen on osallistettu suden kanssa tekemisissä olevat sidosryhmät, viestitty aktiivisesti hoitosuunnitelman valmistelusta ja käydyistä keskusteluista sekä hyödynnetty Suomen ympäristökeskuksen CORE -hankkeen ja Itä-Suomen yliopiston asiantuntijoiden osaamista.

Hoitosuunnitelman johdannossa käsitellään laajasti hoitosuunnitelman valmistelua, suteen liittyvistä sosiaalisista ja ekologisista järjestelmistä sekä Suomen susikannan kehityksestä ja hoidosta 2000-luvulla ja muun Euroopan susitilanteesta. Johdannon taustana on käytetty mm. toukokuussa Oulun yliopiston julkaistua väitöskirjaa (Suutarinen, J. 2019 Ecology of lawbreaking, Effects of poaching on legally harvested wolf populations in human dominated landscapes. Acta Univ. Oul. A 730, 2019.). Vastoin yleistä käsitystä Suomessa on vähän susia (mm. Espanjaan, Italiaan tai Saksaan verrattuna). Saksan susikanta on 2000-luvulla kasvanut 75 lisääntyvää susilaumaan ja 30 reviiriään merkkeävaan pariin. Suomessa susikanta on pysynyt noin 20 parin tietämissä.

Susikannan hoitosuunnitelman tavoitteet

Hoitosuunnitelman ensimmäisessä osuudessa määritellään Suomen susikannan lyhyen aikavälin ja pidemmän aikavälin tavoitteet.

Lyhyen aikavälin tavoite on pienin elinvoimainen kanta eli 25 vuosittain Suomessa lisääntyvää paria sekä rajalaumat Venäjän kanssa, joista puolet lasketaan Suomen kantaan. Pienin elinvoimainen susikanta edellyttää susien jatkuvaa tulomuuttoa Venäjältä (vähintään yksi susi sukupolvessa), eikä susikanta saa laskea alle 25 parin, jotta suden geneettinen perimä ei kapene.

Pidemmän aikavälin tavoite tarkoittaa suotuisan suojelutason saavuttamista, jolloin varmistetaan Suomen susikannan yhteydet sekä Skandinavian että Luoteis-Venäjän susipopulaatioihin.

Hoitosuunnitelmassa suotuisaa suojelutasoa tarkastellaan EU:n luontodirektiivin vaatimusten kautta. Suotuisan suojelutason määrittely tehdään luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa menettelyssä. Luontodirektiivin mukaan lajin suojelun taso katsotaan suotuisaksi, kun:

- kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että tämä laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana, ja
- lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, ja
- lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö.

Susikannan hoidon keskeiset muutostekijät ja toimenpiteet

Muutostoimenpiteissä lähdetään liikkeelle niistä tekijöistä, joilla suden hyväksyttävyyttä voidaan parantaa. Luottamuksen rakentaminen, avoin yhteistyö eri toimijoiden välillä, vahinkojen ehkäisy ja korvaaminen sekä koulutus ja viestintä ovat keinoja lisätä suden hyväksyttävyyttä.

Vaikka Suomessa susia on vähän ja ne aiheuttavat vähän vahinkoja muuhun Eurooppaan verrattuna. Esimerkiksi Suomessa sudet tappavat vuosittain noin 20–50 lammasta kun yksin Ranskassa vastaava luku on yli 5 000 lammasta.

Uusina toimenpiteinä esitetään mm. seuraavia toimia;

- metsästäjien koulutuksessa tarjotaan tietoa suden biologiasta ja käyttäytymisestä,
- metsästyskoiran sudensuojan parantaminen,
- kotieläinvahinkojen nopea ja täysimääräinen korvaaminen,
- lammas- ja karjatilallisten susivahinkoneuvonta ja
- muita suden ja ihmisen rauhanomaisen rinnakkaiselon mahdollistavia toimenpiteitä.

Erytisen tärkeä muutostekijä susikannanhoidossa on huolta, uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden käytöksen uusi määritelmä ja toimenpitoehdotuslista. Tämä selkeyttää perusteita viranomaisten toiminnalle. Esimerkiksi kolme susihavaintoa asutuksen läheisyydessä ei enää riitä suden kaatoluvan saamiseksi. Hoitosuunnitelmassa edellytetään pihakäyntien syiden selvittämistä ja mahdollisesti pihapiirien läheisyydessä olevien haaskojen poistamista.

Hoitosuunnitelmassa mainitaan uusia keinoja susikannan seurantaan ja monitieteisen tutkimuksen kehittämiseen. Yhteiskunnallisen susitutkimuksen hyödyntäminen mahdollistaa mm. eri toimijoiden vuoropuhelun lisäämistä teemakohtaisten työpajojen avulla. Aktiivinen ja avoin susiviestintä luo perustan luottamuksen rakentamiselle ja rakentavalle susikeskustelulle. Pidemmällä aikavälillä susikannan hoito edellyttää aktiivista rajat ylittävää yhteistyötä Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa, minkä kehittäminen on huomioitu hoitosuunnitelmassa.

Suden kannanhoidollinen metsästys on vielä avoin kysymys hoitosuunnitelmassa. Siihen odotetaan ennakkoratkaisua Euroopan unionin näkemyksestä kannanhoidolliseen metsästykseseen, mikä myös koskee karhua ja ilvestä. Hallittu ja perusteltu susikannan hoito kuitenkin edellyttää susikannan kontrollointia muiden riistalajien tapaan. Hyvissä olosuhteissa kuten Suomessa (missä on paljon tilaa ja ruokaa susille), susikannan vuotuinen kasvu voi olla peräti 32–35 prosenttia. Susikannan suojelussa tiukasti kontrolloitu ja toteutettu kannan säätelyn toteuttaminen määrittelee susikannan kehityskulun ja suuruuden.

Susikannan hoidon erityiskysymykset

Osiossa käydään läpi poronhoitoalueen susikannan hoito, suden suhde metsäpeuraan, villikoirat ja koirasudet luonnossa, sairaudet sekä mahdolliset susien siirtoistutukset. Niiden osalta ei esitetä mitään erityisen uutta metsäpeuraa lukuun ottamatta. Suden potentiaalisesti levittämät sairaudet kuten raivotauti ja zoonosit ovat hallinnassa. Villikoiriin, koirasusiin luonnossa ja susien siirtoistutuksiin suhtaudutaan kielteisesti, mikä on kaikkien kannalta tarkoituksenmukaista.

Poronhoitoalueella susikannan kokoa edelleen rajoitetaan erittäin merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, mutta samalla yritetään mahdollistaa susien vaeltaminen poronhoitoalueen läpi täydentämään Skandinavian susikantaa. Lisäksi suunnitelmassa pyritään tehostamaan porovahinkotietojen ilmoittamista ja linkittämistä susikannanseurantaan. Poronhoitoalueen etelärajan mahdollinen siirtäminen pohjoisemmaksi käsitteleminen on vielä sen verran arka aihe joillekin toimijoille, ettei sen mahdollisuutta voitu sisällyttää hoitosuunnitelmaan.

Metsäpeuran osalta Luonnonvarakeskus tuottaa lisää tietoa suurpetojen vaikutuksesta varsinkin Kainuun metsäpeurakantaan, joka on pienentynyt alle puoleen tällä vuosituohannella. Tuorein kanta-arvio Kainuusta on 720 yksilöä (laskenta 2019) kun vuonna 2001 kannan kooksi arviointiin 1700 metsäpeuraa. Suurpetojen kokonaissaalistuspaine metsäpeuran vasatuottoon joudutaan mahdollisesti tarkastelemaan uudelleen metsäpeuran suojelemiseksi. Suden osalta se saattaa merkitä jopa kokonaisten laumojen poistoa sen jälkeen kun maamme susikanta on saavuttanut suotuisan suojelutason. Tämä monilajinen kannanhoitoonäkökulma on tuotu osaksi myös sudenhoitosuunnitelmaa.

Hankkeet

Hankeosiossa esitetään kaksi toteutettavaa ja yksi mahdollisesti toteutettava hanke susikannan hoitosuunnitelman jalkauttamiseksi.

Monivuotinen susi- ja suurpetoasioihin keskittyvä viestinnän ja yhteistoiminnan kehittämishanke on tärkeä koetun susipelon sekä uhan kotieläimille ja metsästyskoirille lievittämiseksi. Sosiaalisen median aikakaudella valeutiset ja väärinkäsitykset tapahtumista muodostavat yleisiä totuuksia, jollei niitä heti oikaista. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa koirien tappamat lampaat vieritetään usein suden syyksi ennen kuin riistaviranomaiset ehtivät tarkistaa, mikä eläin vahingon on aiheuttanut.

Riistavahinkokeskus – sähköinen tiedonjakopalvelu kansalaisille -hanke tuottaa ajankohtaista tietoa riista-eläinvahingoista, niiden ennaltaehkäisystä sekä toimista mahdollisten vahinkojen tapahduttua. Nykyisin riistavahinkoihin sekä vahinkojen ennaltaehkäisyyn liittyvä tieto on vaikeasti löydettävissä ja hajallaan eri toimijoiden verkkosivuilla, jolloin vahingon kärsijä jää yksin ratkaisemaan ongelmiaan. Palvelu tarjoaa vahinkotietoa suurpetojen lisäksi myös hirvieläinten kuin pienriistankin osalta.

Suden kannanhoidollisen metsästyksen suunnittelu ja määrittely -hanke on vielä ehdollinen. Hanke toteutetaan, mikäli Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu mahdollistaa Suomessa susikannan kannanhoidollisen metsästyksen. Hankkeessa määritellään kannanhoidollisen metsästyksen tavoitteet ja kriteerit, joilla tavoitteiden saavuttaminen todennetaan sekä arvioidaan muiden tyydyttävien ratkaisujen olemassaolo. Hankkeessa lisäksi suunnitellaan metsästyksen käytännön toteuttaminen ja aikataulutus. Mahdolliseen hankkeeseen osallistetaan suden kanssa toimivat intressiryhmät, kuten karjan- ja lampaan kasvattajat, metsästäjät ja luonnonsuojelijat.

Yhteenveto

SYKEN mielestä sudenhoitosuunnitelma on erinomaisesti laadittu. Siinä on huomioitu suden kanssa toimivien tahojen tarpeet liittyen suden aiheuttamiin vahinkoihin, uhkaan ja muihin erityiskysymyksiin kuten koiralla metsästämiseen. Suomen susikannan kehitykseen vaikuttavat eniten salametsästys ja luvallisen pyynnin lupamäärä ja kohdentaminen niin ettei lisääntyviä yksilöitä, ns. alfoja ammuta juuri ennen lisääntymiskautta kevättalvella ja ettei ylintä mahdollista vuotuista verotusmäärää ylitetä ja samalla vastataan paikallisten asukkaiden elinkeinojen harjoittamiseen ja virkistystarpeisiin sekä turvallisuuden tunteen vahvistamiseen.

Salametsästyksen vähentämiseksi

Hoitosuunnitelmassa on käsitelty Suomen riistakeskuksen, Suomen metsästäjäliiton sekä keskeisten sidosryhmien viestintäkampanja suden laittoman tappamisen vähentämiseksi. Tätä tavoitetta tukee myös poliisin ja Metsähallituksen erävalvojen tehostettu valvonta sekä siitä viestiminen. Työhön kuuluu myös paikallisten ihmisten huoliin vastaaminen ja luottamuksen rakentaminen viestinnän keinoin. Tavoitteena on vahvistaa ilmapiiriä, jossa laitonta tappamista ei hyväksytä ja laittomista metsästyksistä ilmoitetaan viranomaisille. Nämä viestinnälliset keinot yhdessä muodostavat tehokkaan kokonaisuuden suden salametsästyksen ehkäisyssä.

Kyselytutkimuksissa valtaosa suomalaisista toivoo elinvoimaista susikantaa maahamme.

Esitetyt linjaukset mahdollistavat hallitun susikannan kasvun, mikä on myös linjassa luontidirektiivin asettamien tavoitteiden kanssa. Tavoitteena on saavuttaa ensin populaatio, joka vastaa ” pienintä elinvoimaista susikantaa ja myöhemmin kanta, joka vastaa luontodirektiivin tarkoittamaa ”suotuisan suojelutason” mukais- ta susikantaa.

Biodiversiteettikeskuksen johtaja

Petri Ahlroth

Biodiversiteettiasiantuntija

Riku Lumiaro

Tiedoksi:

Ympäristö- ja ilmastoministeri, Suomen riistakeskus, Metsähallitus, YM kirjaamo, SYKE kirjaamo, SYKE/BK

